

Stig Linde 2019

En spegling av diakoners dagboksnoteringar

Fokusgruppernas deltagare har skrivit under våren 2019 skrivit dagbok för en vanlig, fritt vald, arbetsdag. Därmed är de inte representativa för en undersökning av församlingsdiakoners arbete. Det var inte heller syftet, som var att ge underlag för samtal om den egna arbetssituationen och möjligheten att få ta del av kollegors reflektioner. Texterna har därför presenterats vid gruppsamlingarna och dagboksskribenten har fått tankar och reflektioner tillbaka.

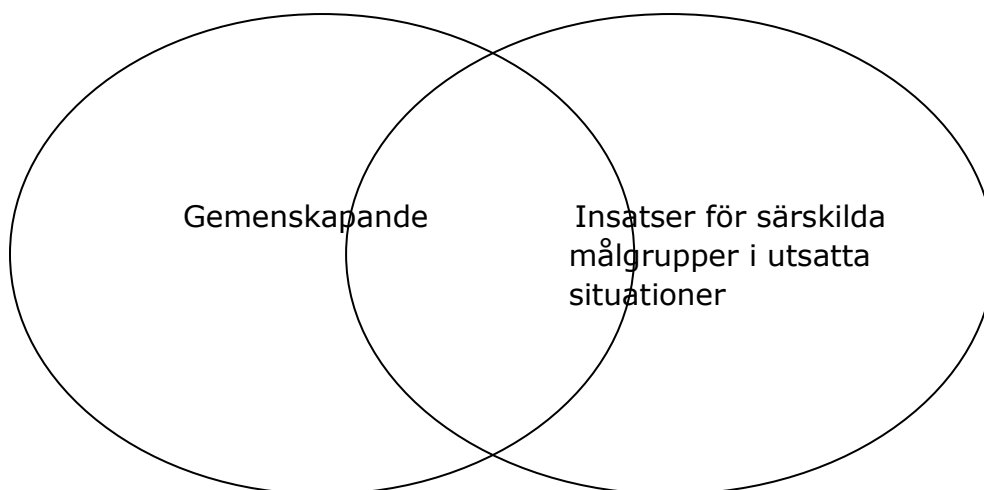
Detta PM är enbart baserat på texterna. Idén är att spana efter betydelsefulla teman för kunskapsutveckling i diakonalt arbete, som en del av projektets lärande, baserat på en samlad läsning av tjugotre vardagsberättelser. Inga namn eller för ett enskilt sammanhang identifierande detaljer nämns.

Jag väljer här att först presentera ett sätt att sortera materialet, med hjälp av vad jag här nedan kallar organiserande principer.

Organiserande principer

Ett sätt att skapa en tankestruktur är att tänka i organiserande principer. Vad är det man vill uppnå med det ena eller andra sättet att handla?

Jag vill föreslå två sådana principer för att kunna beskriva och förstå församlingsdiakonala insatser: å ena sidan "gemenskapande" verksamheter, å andra sidan insatser för särskilda målgrupper. Man kan se det som två sfärer, som inte är helt åtskilda utan delvis kan sammanfalla.

En grundläggande resurs för församlingars diakonala arbete är *gemenskap*. I gemenskap grundas och bekräftas vår identitet, och ofta vår lust att leva. Församlingars "Träffpunkter", caféer och öppna verksamheter för olika åldrar i församlingshemmen är några exempel på gemenskaper som organiseras. Samlingar på t.ex. äldreboenden bygger också på gemenskapstanken, och här bidrar inte sällan volontärer. Människor behöver en identifierbar

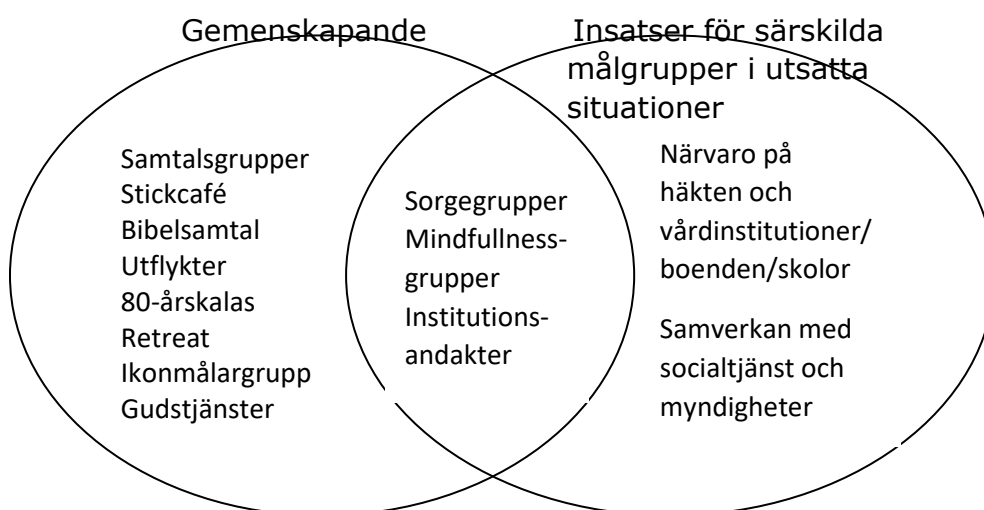
gemenskap att relatera till. Det finns ett viktigt drag av ömsesidighet i gemenskapen. Detta är inte unikt för församlingssammanhanget, det gäller i mycket av det frivilliga sociala arbetets och den ideella sektorns arbetsformer. Anonyma Alkoholister och andra självhjälpgrupper är sådana exempel.

I församlingarna finns också *människor med särskilda behov*. Exempelen på hur människor far illa kan läsas i varje dagstidning. Men det är inte alltid så, kanske till och med mer sällan, att den som är illa ute har kyrkan i sikte. Vill kyrkan hjälpa till måste den göra sig synlig och tillgänglig. Och viljan finns nog. Det ser den som studerar församlingsinstruktioner. Då kan man notera att dessa lokala programtexter ofta är vidlyftiga i att ange vilka problem församlingarna ska kunna ta sig an. Realismen i detta kan ibland behöva diskuteras. Det är inte samma kompetens som behövs för att bygga upp en krisberedskap, ta emot konfidenter i samtal, arrangera insatser för nyanlända flyktingar, bistå hjälpsökande att driva frågor mot försäkringskassebeslut, finna åtgärder mot arbetslösheten eller hantera frågor om missbruk, dolt eller öppet. Här behöver man prioritera och handla efter förmåga och nästan alltid söka samverka med andra samhällseliga aktörer. Här blir den yrkesbaserade kunskapen betydelsefull, liksom identiteten som yrkesprofessionell. Utan den officiella rollen blir man inte insläppt på häkten eller andra låsta institutioner, och heller inte i andra institutionella sammanhang som t.ex. överläggningar med socialförvaltningen om försörjningsstöd.

I vissa, och kanske i många, fall kan gemenskapen vara en bra insats för att motverka vissa sociala problem. Samtalsgrupper för sörjande vänder sig till en specifik målgrupp, men använder gemenskapen som metod. I andra fall är gemenskapen inte tillgänglig eller inte relevant för människor i utsatta situationer.

Tjugotre dagar i diakoners arbetsliv

Från dagboksanteckningarna hittar vi många exempel på gemenskapande insatser. Vissa insatser riktar sig till särskilda målgrupper men med gemenskapande metodik, såsom sorgegrupperna. Till de dagboksskrivande diakonernas vardag hör också besök på låsta institutioner och samverka med myndigheter.

Man kan reflektera över vilket rolltagande de olika sfärerna kräver, likaså vilken kunskap och vilka metodfrågor som är aktuella i de olika sfärerna.

Roller och platser

Dagboksanteckningarna visar på en rörlighet i en diakons arbete. Var rör sig då en diakon?

- Församlingens egna lokaler
- Församlingskyrkorna
- Besök i hemmen
- Omsorgsboenden
- Vårdinstitutioner (somliga låsta)
- Utbildningsinstitutioner
- Offentliga förvaltningar
- ... gator och gränder nämndes inte i dagboksmaterialet, inte heller skog och mark (men det har nog på senare tid också blivit en arena med det ökade pilgrimsvandrandet).

Man kan tänka att det inte bara handlar om geografi utan också om vad vi skulle kunna kalla "positioner". En grov uppdelning kan vara: På *hemmaplan* eller på *andra arenor*, men listan nedan antyder att det finnas många nyanser ibland dessa positioner. En fråga att reflektera kring kan vara: gör det någon skillnad om jag besöker någon

- På hembesök eller på häktet?

Skiljer sig min ledarroll

- I den öppna gruppverksamheten eller i den temporära men slutna samtalsgruppen?

Skiljer sig diakonens framträdande

- I kyrkbänken eller vid altaret?

Hur skiljer sig diakonens framträdande

- I socialförvaltningens konferensrum respektive i församlingens mottagningsrum?

För att ta några exempel av alla de platser diakoner arbetar på.

Gränssättning

Dagboksmaterialet lyfter fram flera noteringar från diakoners vardagsarbete som handlar om gränssättning, av olika slag.

Diakonerna skriver om att gränser behöver markeras och upprätthållas:

...i förhållande till deltagare i samtalsgrupper som uttrycker sig rasistiskt

...i förhållande till kollegor vid olika syn på hur materiellt bistånd ska förmedlas i församlingen

...i förhållande till sig själv och säkra en halvtimmes lunch

...i förhållande till arbetskamrater som pockar på uppmärksamhet eller samråd

...i rollen som handledare till en person som arbetstränar, och bistå i att skapa sunda rutiner

...i kyrkans öppna café där "alla" välkomnas, med ibland drogpåverkade personer bland barnfamiljer, detta måste hanteras.

Kunskap och metodfrågor

Vad har diakoner för kunskapsfrågor att brottas med? Dagboksanteckningarna visar i sin mångfald på flera intressanta metodfrågor. Här några exempel.

Själavård. Att hos vissa konfidenter möta starka uttryck för sorg och förtvivlan. Avvägningen mellan att härbärgera å ena sidan och dela uttryck och tolka förståelse å andra sidan.

Ledarskapet i (sorge- och andra samtals)grupper. Leda gruppens processer i uppmärksamhet mot deltagarnas enskilda upplevelse, så att enskilda uttryck bejakas men utan att dominera gruppen.

Öppna verksamheter. Odlar relationer och tydliggöra sig som resurs för människorna där.

Andakten på demensboendet. Avvägningen text, prat, sång, rörelse, visuella stimuli och inramning.

Samverkan. Flera diakoner nämner kontakterna med försörjningsstöd där det gäller att hitta gemensamma synsätt på hanteringen av regelverk och lämplighetsbedömningar. Andra dagböcker visar på samverkan med fritidsförvaltning, skolhälsovård, Arbetsförmedling, alla med sina regelverk. En särskild form av samverkan rör lokala grupper för samråd som kan bestå av bostadsföretag, polis och fältarbetande tjänstepersoner.

"Advocacy" (Vägledare/Biträde). Här kan det handla både om att hitta i lagtext och att förstå systemen för att kunna lotsa hjälpsökande, och ibland bistå informellt och formellt (t.ex. att överklaga beslut).

Kunskapandet. Både att *ta in* (eftersöka, dokumentera) kunskap (till exempel genom de enskilda kontakterna som en kunskapskälla till församlingens kontinuerliga omvärldsspaning) samt *presentera* kunskap (såsom att prata inför kyrkofullmäktige om församlingens diakonala uppdrag).

Dagboksanteckningarna visar på en mångfacetterad arbetssituation, både vad gäller plats och kontext, roll och position, uppgift och kompetenskrav. En enskild diakon i en enskild församling hanterar naturligtvis inte alla dessa uppgifter och sammanhang samtidigt. Erfarenhet bidrar till kunskap och trygghet, handlingsmönster arbetas in som skapar tydlighet. Samtidigt visar bredden av uppgifter och rolltaganden på behovet av flexibilitet och möjlighet att skaffa relevant kunskap, med andra ord ett kontinuerligt lärande.

***

Relevansen får prövas av den enskilde läsaren, men ge gärna uttryck för den i kontakt med stiftsdiakoner, kollegor eller direkt till denna stig.linde@svenskakyrkan.se.

Alla sammanfattade erfarenheter från projektet Fokus diakoni i Strängnäs stift 2018-2020 hittar du på www.svenskakyrkan.se/strangnasstift/fokusdiakoni